

Transportavtal som skapar klimatnytta – så funkar det!

 LOGISTIKKLUSTER
ÖSTERGÖTLAND

 Cleantech
ÖSTERGÖTLAND

 ÖSTGÖTAUTMANINGEN

 Region
Östergötland

Dagens agenda

- Transportsektorns utmaningar och möjligheter
- Samverkansplattform – en Östgötamodell
- Dynamisk samverkan i upphandling
- Gemensamma mål som grund för kontinuerlig utveckling
- Samverkan för omställning
- Reflektioner och avslutning

Transportsektorns utmaningar och möjligheter

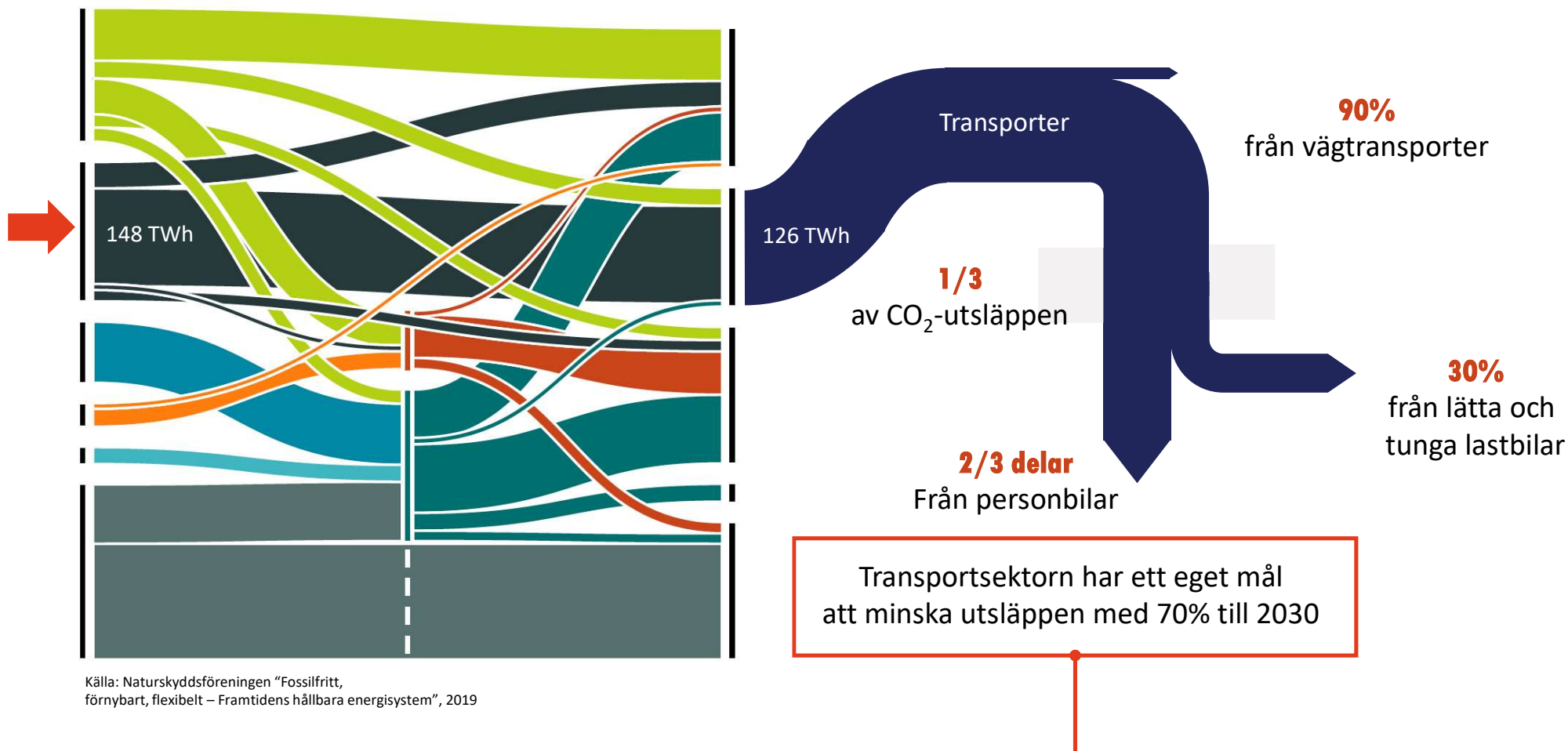
 **LOGISTIKKLUSTER
ÖSTERGÖTLAND**

 **Cleantech
ÖSTERGÖTLAND**

 ÖSTGÖTAUTMANINGEN

 **Region
Östergötland**

Utgångspunkten

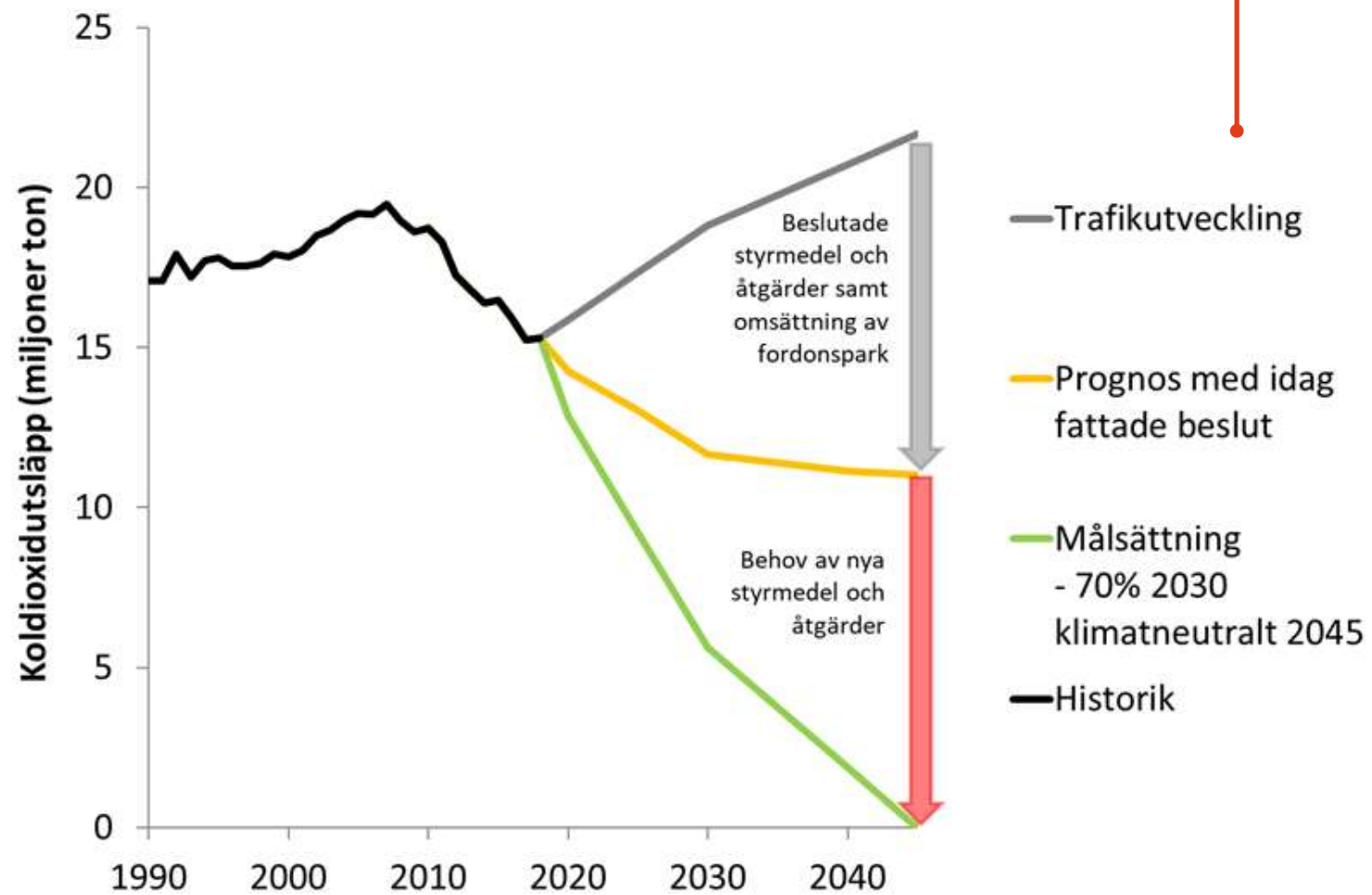

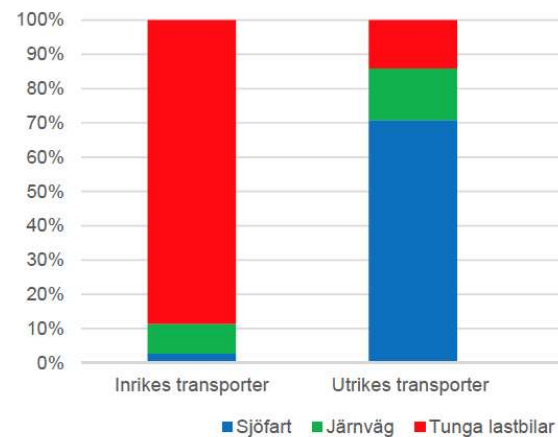
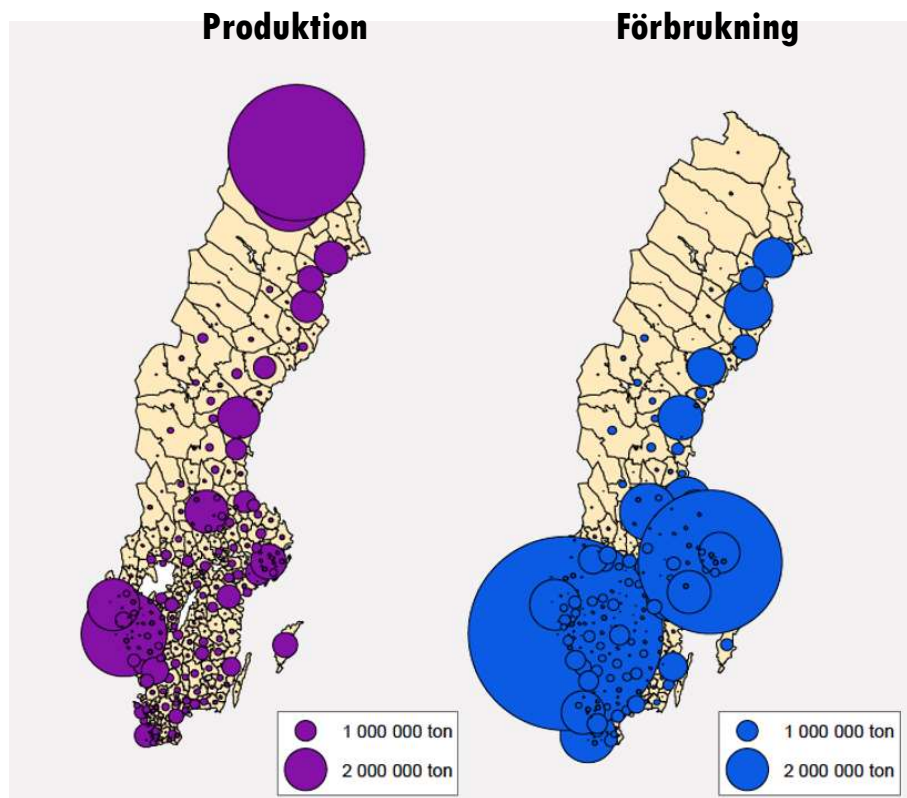
TRANSPORTSEKTORNS UTSLÄPPSMÅL

Med nuvarande förutsättningar och beslut kommer transportsektorn bara att nå halvvägs till målet att minska utsläppen med minst 70 procent till 2030. Det ställer krav på kraftfulla politiska åtgärder under denna mandatperiod.

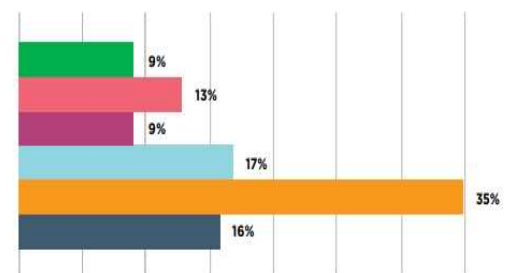
”För att uppnå målet behövs betydande åtgärder samtidigt inom tre områden: ett mer transport-effektivt samhälle, accelererad elektrifiering och en ökad andel bioenergi i effektivare fordon.”

Godsvolymer

TRANSPORTER MED LASTBIL, ANDEL AV GODSMÄNGD PER STRÄCKA

Källa: Trafikanalys Statistik 2017:14, Lastbilstrafik 2015, tabell 5.

300 kilometer och längre 150-299 kilometer 100-149 kilometer 50-99 kilometer 10-49 kilometer 0-9 kilometer

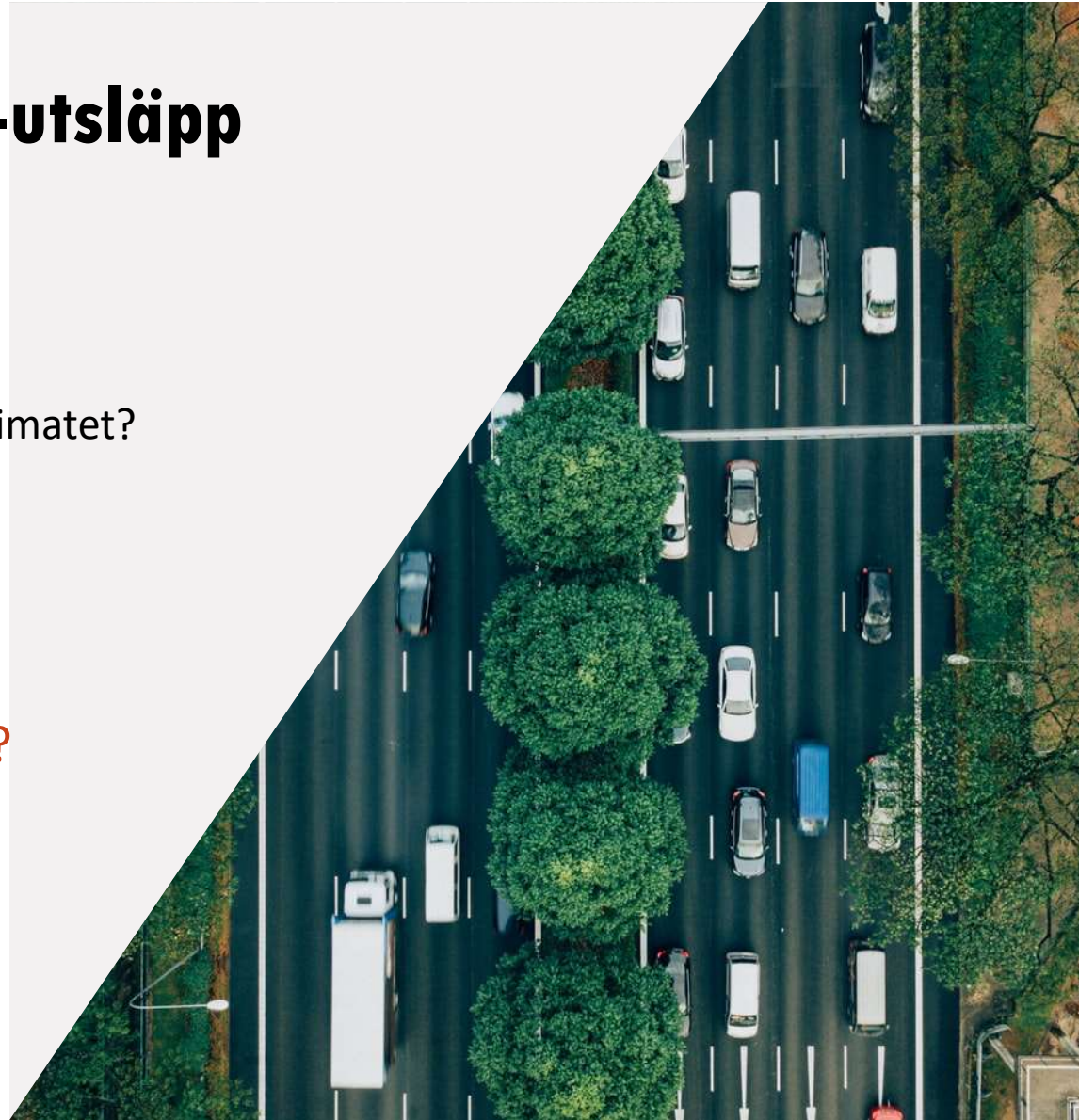
Effektivisering: -20% CO₂-utsläpp

- **Transportköpare**

- Horisontellt samarbete
- Samordnad varudistribution
- Kundens verksamhetsstyrning vs klimatet?
 - Korta ledtider
 - Specifika tider
 - Returer (on-line)
- Multi-modala lösningar

- **Vad kan transportföretagen göra?**

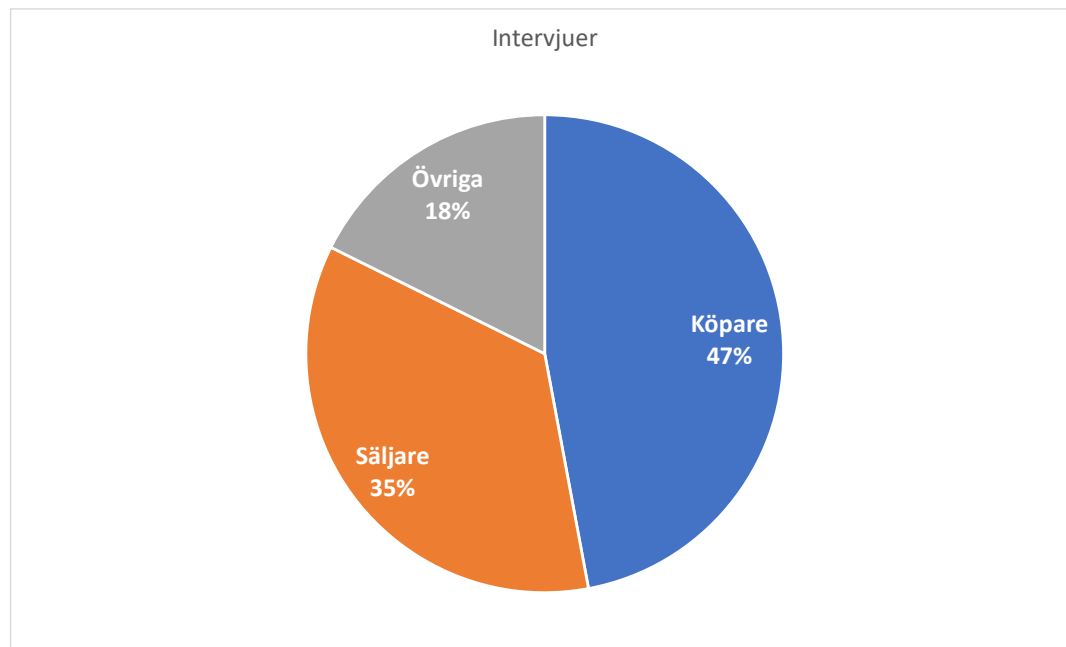
- Ecodriving & Ruttoptimering
- Högre lastkapacitet
- Sänkta hastigheter

Bränslealternativ i Sverige

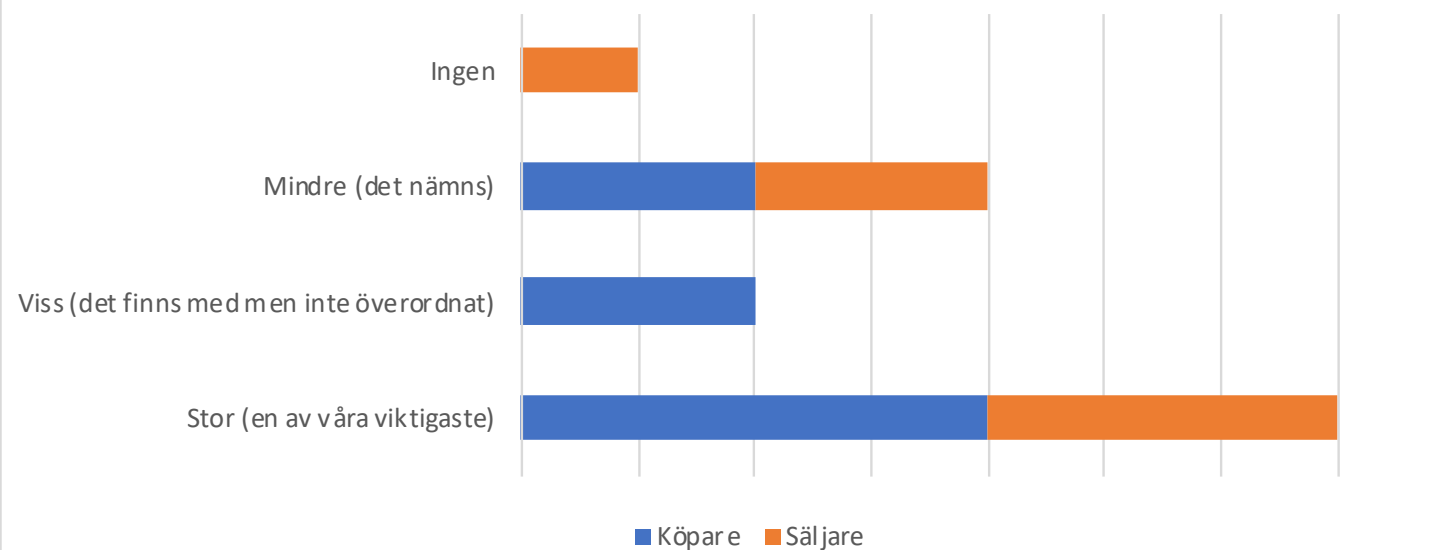
	Fordonstillgänglighet	Bränsletillgänglighet	TCO	CO ₂ -reduktion		
CBG	3 leverantörer	Över 200 tankställen (söder om Uppsala)	+0-10%	85%		
LBG	3 leverantörer	15 tankstationer för flytande fordonsgas (ytterligare drygt 20 planeras)	+0-10%	85%		
FAME/ RME	Många dieselfordon godkända	God tillgänglighet, framför allt i södra Sverige	+0-5%	50%	 	
HVO	Många dieselfordon godkända	God tillgänglighet, framför allt i södra Sverige	Beror på bränslepris	83%	 	
ED95	1 leverantör	5 publika tankstationer, ett 10-tal kundspecifika	+0-10%	85%		

Intervjuundersökning

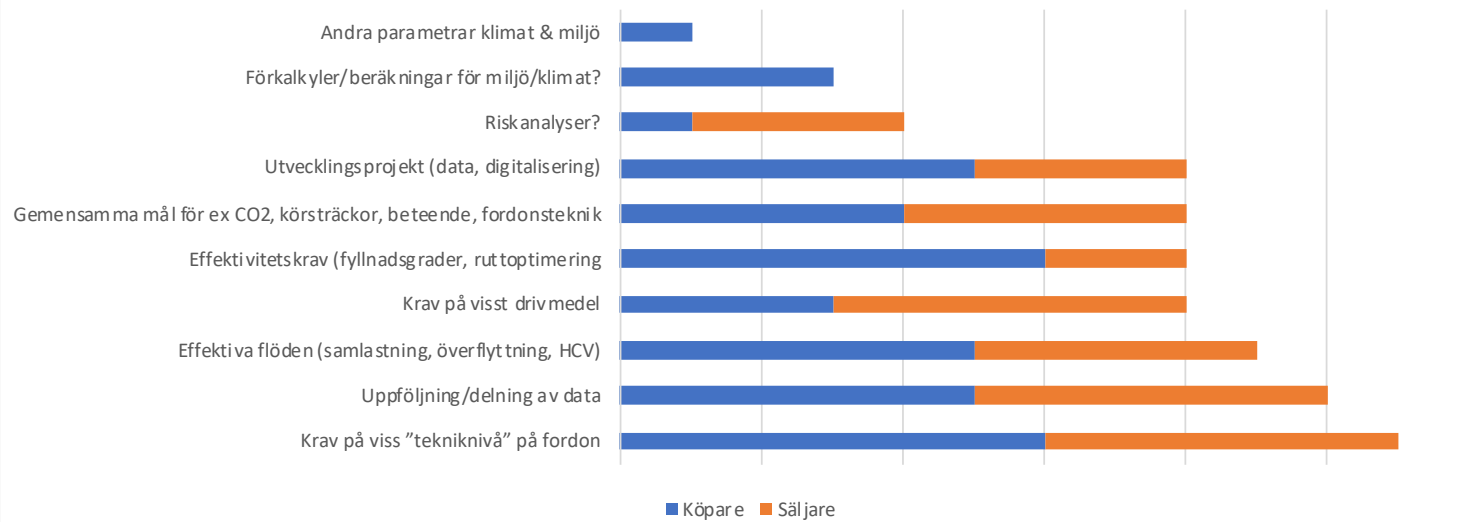

Intervjuundersökning genomförd mars-maj 2020. Kvalitativa intervjuer, utifrån samma intervjufrågor.

Vilken roll spelar klimatmålen i affären?

Vad finns med i avtalen?

Intervjustudiens resultat

- vad ska till för att öka takten i omställning till fossilfria transporter?

skatter
klimaklivet risk
förändring snabb
kundbeteende
regler utveckling
osäkerhet
teknisk lagar

Dela kunskap och erfarenhet

Gemensam målsättning - fokus

Öppenhet - transparens

Samverkan – mål, strategier, aktiviteter och uppföljning

Dynamiska incitament / delad nytta

Nya affärs/samverkansmodeller

Fokus på utveckling/förbättring

Uppföljning / kontroll

Dags att sluta ställa krav...

... och istället öka affärssamverkan

Samverkansplattform – en Östgötamodell

 **LOGISTIKKLUSTER
ÖSTERGÖTLAND**

Cleantech
ÖSTERGÖTLAND

ÖSTGÖTAUTMANINGEN

 **Region
Östergötland**

Innehåll

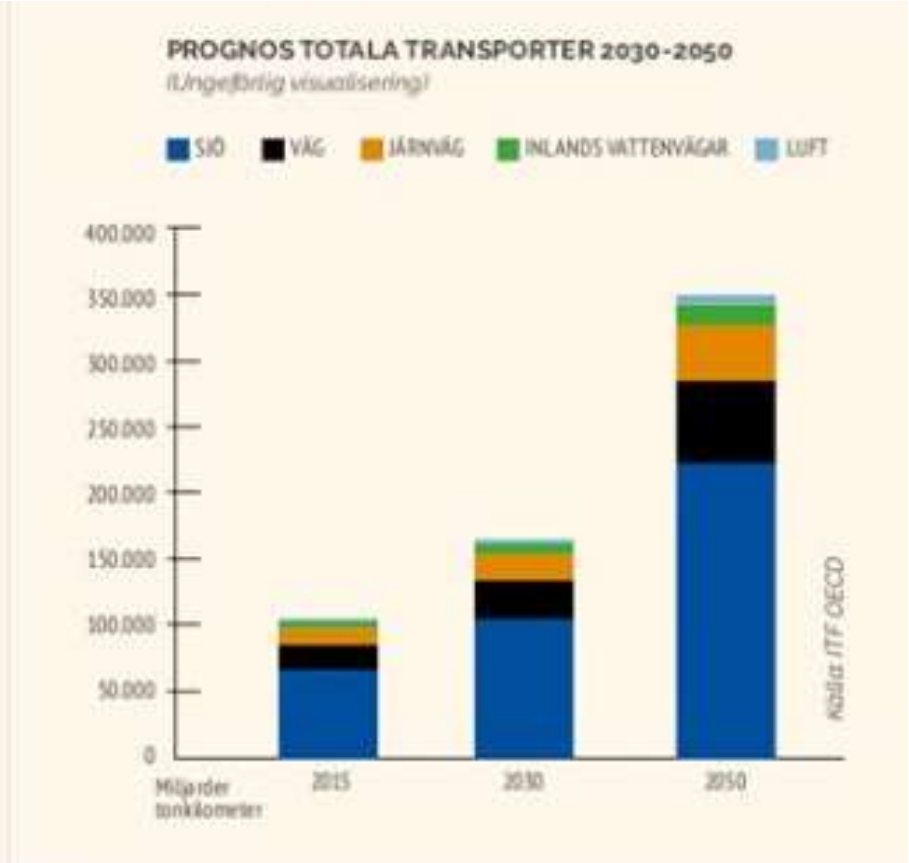
- En sammanfattande struktur
- Förslag på avtalstexter
- Mål, uppföljning och incitament
- Referensmaterial

SPARA

BYTA

TVÅ VÄGVAL

AMBITIONSNIVÅ

RELATION

AMBITIONSNIVÅ - Hur hårt spänner vi bågen?

DRIVA UTVECKLINGEN

- Höga ambitioner, maxa möjligheterna

SPJUTSPETS

Det bästa tillgängliga alternativet på marknaden! Tillgången på varor och tjänster kan vara mindre än för bas- och avancerade krav. Spjutspetskraven innebär att du som upphandlare kan behöva mer specialkompetens och kan behöva ägna mer tid åt verifieringsarbetet.

TA I LITE

- Förhöjda krav och en tydlig ambition

AVANCERAT

Avancerad nivå omfattar krav som går längre än basnivån och kan kräva en större insats i att följa upp och granska verifikationer.

FÖLJA LAGAR OCH REGLER

- Minimum med prisfokus

BAS

Fokus på att minska merparten av den miljö/hållbarhetspåverkan. Tanken är att det ska gå att genomföra en hållbar upphandling utan alltför stora resurser och kompetens. Baskraven är mer ambitiösa än gällande lagstiftning. Det finns ofta god tillgång av varor och tjänster som uppfyller dessa krav. Kraven är enkla att använda och verifiera.

RELATION - Hur vill vi jobba i affärsrelationen?

AVTALSDRIVET

Traditionell relation med uppföljning mot avtalsvillkor

RELATIONSDRIVET

Öppen och frekvent relation där gemensamma mål driver utvecklingen. Tydligt systemperspektiv där kundens och leverantörens båda verksamheter beaktas.

FYRA OMRÅDEN ATT ARBETA MED

HÅLLBARA AFFÄRER

- Ansvarsfulla och säkra transporter för förare, 3e man, miljö och klimat

TEKNIK

- Teknik för effektivt energiutnyttjande i fordon, maskiner och byggnader

ENERGI

- Ren och förnyelsebar energi i fordon, maskiner och byggnader

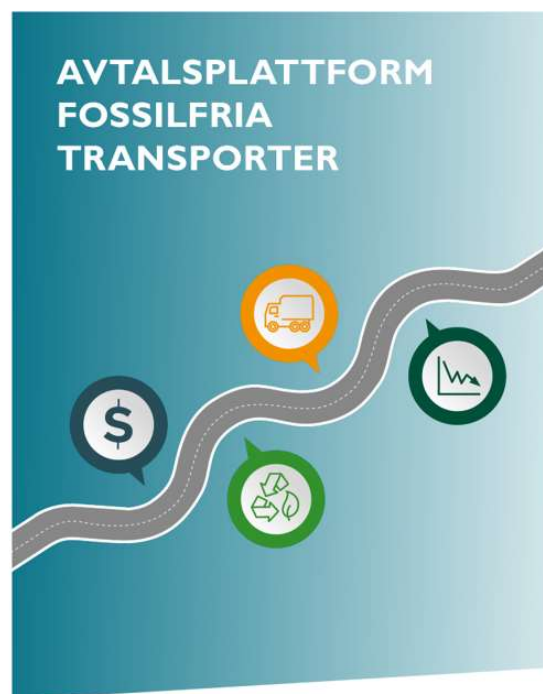
EFFEKTIVITET

- Minskat transportarbete och minskad mängd energi/transporterad enhet

Sammanställning

		BAS	AVANCERAD	SPJUTSPETS
	HÅLLBARA AFFÄRER	Miljöledning		
		Säkerhet		
		Social hållbarhet		
	ENERGI	Drivmedel		
		Byggnader		
		Maskiner		
	TEKNIK	Fordon		
		Motorer		
		Lager och terminaler		
	EFFEKTIVITET	Transportplanering		
		Förare		
		Godsöverflyttning		
		HCT		

Dokumentet

Innehåll

Förord.....	2
1 Inledning.....	3
1.1 Upphandlade tjänster som utförs i nätverk.....	4
2 Hållbara affärer.....	5
2.1 Inledning.....	5
2.2 Avtalstid.....	7
2.3 Uppföljning Hållbara affärer.....	7
3 Energi.....	8
3.1 Inledning.....	8
3.2 Undantag och oförutsedda händelser.....	10
3.3 Uppföljning Energi.....	10
4 Teknik.....	12
4.1 Inledning.....	12
4.2 Byggnader.....	14
4.3 HCT, High Capacity Transport.....	14
4.4 Uppföljning Teknik.....	15
5 Effektivitet.....	16
5.1 Inledning.....	16
5.2 Transportplanering.....	16
5.3 Sparsam körning – Bra för plånboken, bra för miljön.....	17
5.4 Uppföljning Effektivitet.....	18
6 Appendix.....	19
6.1 Referenser.....	19

snabba teknisk utveckling vilket gör att längre avtal kan behöva vara mer dynamiska r ökade krav och utrymme för att ta ny teknik i drift. När det gäller kunskap och erfaren finns dock gott om goda exempel från företag som gått före.

	Basnivå	Avancerad	Spjutspe
Drivmedel fordon - Personbilar - Lätta fordon <3,5ton - Tunga fordon >3,5ton - Entreprenadfordon - Arbetsmaskiner	Godkända drivmedel ange definitioner Alla fordon ska använda drivmedel som uppfyller kraven på reduktionsplikt enligt lag om reduktion av växthusgasutsläpp genom inblandning av biodrivmedel i bensin och dieselbränslen (2017:1201) eller förnybart drivmedel.	Med förnybart drivmedel menas: • Bioetanol (ED95/E85/75) • El producerad med vatten-, vind-, sol-, vågkraft och/eller biobränslen. Grön el-avtal ska finnas där fordonen långtidsladdar. • Fordonsgas om den är baserad på biogas. Kravet är möjligt att uppfylla med grön gas-avtal. • Biodiesel (HVO 100, RME100 eller annan FAME100) • Vätgas Nya förnybara drivmedel som inte anges ovan kan få användas efter godkännande av beställaren.	
Definitiva mål (mål som ställer absoluta krav)		Leverantörens tunga fordon ska till 50-70% (välj andel av volym) drivas av förnybara drivmedel som listas i avtalet (enl. definition förnybart) Lätta fordon ska till 50% drivas med förnybara drivmedel Vid nyanskaffning ska nya fordon väljas så att de kan drivas med biodrivmedel. Alt: Maximalt x% av det drivmedel som används av leverantörer för att fullfölja detta avtal får vara av fossilt ursprung. ²	Samtliga fordon som används uppdraget ska framföras på 11 förnybara bränslen. Lätta fordon ska drivas till 10 av biodrivmedel
Målsättningsstrappa (gemensamt mål för andelen förnybara bränslen vid olika årtal)		För fordon som är personbilar eller lätta fordon (< 3,5ton) som används för att uppfylla avtalet, inklusive underentreprenörer,	

¹ Definitioner av drivmedel utifrån Upphandlingsmyndighetens i Särskilda Kontraktsvillkor för alternativa drivmedel.

² Vi användning av denna typ av avtalsvillkor bör man fundera på hur uppföljning ska ske på ett transparent, enkelt och säkert sätt. Det

3.2 Undantag och oförutsedda händelser

När det gäller fordon som kan drivas av flera olika förnybara drivmedel samt fossila drivmedel kan en paragraf kring *tillfällig användning* av fordon som inte uppfyller drivmedelskraven behövas, ex:

”...för att kunna lösa transportuppgifter vid oförutsedda händelser så som tillfälliga kapacitetstoppar, olyckor, haveri och oplanerade verkstadsbesök får annat fordon eller fossilt drivmedel tillfälligt användas för att lösa den akuta situationen. Vid varje enskilt tillfälle ska avvikelser anmälas och en konsekvensrapport där utsläppen från faktiskt använt fordon anges och jämförs med det avtalade fordonets utsläpp...

”Fordon som ersätter ska ha lägst Euroklass X och i övrigt uppfylla alla de krav som anges i avtalet.”

”Om leverantören inte, tillfälligt, kan leva upp till kraven på att köra förnybara drivmedel eller andelen förnybara drivmedel i detta avtal kan undantag medges efter samråd med beställaren och ska sökas i varje enskilt fall.”

Stickprov

Om krav på användning av specifikt bränsle anges i avtalet (gäller både bränsletyp och grad av inblandning av förnybart) kan provtagning vara en bra metod. Provtagningen bör då kopplas till ett vite som regleras i avtalet.

”Köparen har rätt att själv, eller med hjälp av en externt anlitad kontrollant, genomföra kontroll av bränsleanvändning besiktning av fordonet och/eller stickprov av bränslet i tanken. Stickprovet kan komma att analyseras för att fastställa att specifikation i avtalet följs. I det fall som använt bränsle avviker från krav i avtalet utgår vite med xx kr (bör vara ett kännbart belopp, vi har exempel på 10-50.000kr), per tillfälle och fordon. Den leverantör som undertecknat avtalet är ansvarig även för att underleverantörer följer avtalet.”

Om avtalet avser fordon som bara kan köras på en typ av bränsle eller rena elfordon kan kontroll göras mot fordonsregistret.

5.3 Sparsam körning – Bra för plånboken, bra för miljön

Studier visar att bränslesnål körning i genomsnitt kan reducera förbrukningen med 4–6 procent, och i vissa fall ända upp till 15 procent (Källa Trafikverket). Fullt utnyttjat är det potentialer som i många transportföretag väsentligt kan påverka resultatet på sista raden. Till det kan läggas bättre arbetsmiljö, minskade risker och slitage på fordon.

För förare av tung lastbil krävs YKB, Yrkeskompetensbevis, vilket bl a omfattar utbildning i sparsam körning. Utbildningsbeviset får vara max 5 år gammalt. För lätta lastbilar finns inga krav på YKB och därmed har många förare inte mer utbildning i sparsam körning än den som följer med vanligt B-körkort. Samtidigt utgör lätta lastbilar och ”sista milen-leveranser” i städer, en stor del av de ökande transporterna. (Antalet lätta lastbilar i trafik var drygt 555 000 jämfört med 83 000 tunga 2017 (Traf.se). Att avtala om åtgärder och krav på sparsam körning för samtliga förare kan därför vara relevant.

Oavsett utbildning är insatser för sparsam körning färskvara och effekterna avtar snabbt om inte fokus och rätt förutsättningar upprätthålls. Transportören bör därför ha rutiner för hur detta sker. Idag finns också välutvecklad teknik för kontinuerlig uppföljning av såväl fordon som förare.

En viktig del av sparsam körning är att köra med begränsad hastighet. Som ett stöd för detta kan bilar tekniskt begränsas till maxhastighet (85 km/h). Se ovan under avsnitt Teknik

https://trafikverket.ineko.se/Files/sv-SE/11176/RelatedFiles/2013_131_Sparsam_korning_dar_tanken_bar_framat.pdf

6 Appendix

6.1 Referenser

Beställansvar för transportköpare	https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Yrkestrafik/Bestallansvar/
Lag (2007:1157) om yrkesförarkompetens	https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20071157-om-yrkesforarkompetens_sfs-2007-1157
YKB, Yrkeskompetensbevis	https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Yrkestrafik/Gods-och-buss/Yrkesforarkompetens/
Kör- och vilotidsregler	https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Yrkestrafik/Kor--och-vilotider/ Förordning (EG) nr 561/2006, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=CELEX%3A32006R0561 Beställansvar, https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Yrkestrafik/Bestallansvar/ Cabotage, ”En utländsk transportör som utfört en internationell godstransport på väg får i utföra högst tre inrikestransporter i ett annat EU-land under en period av sju dagar” https://transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Yrkestrafik/Gods-och-buss/Internationell-godstrafik/Cabotage/
Reduktionsplikt	Inblandning av biobränsle i bensin och diesel. Förordning 2018:195 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2018195-om-reduktion-av_sfs-2018-195
Lagstiftning om miljözoner	https://transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/miljo/miljozoner/
EU-regelverk om motorer	https://dieselnet.com/standards/eu/hd.php
Upphandlingsmyndighetens kravplattform för upphandling av Godstransporter	https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/for-och-transport/godstransporter/godstransporter/
Upphandlingsmyndighetens kravplattform för socialt hållbar upphandling	https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/socialt-ansvarsfull-upphandling/
Trafikverket om HCT	https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/forskning-och-innovation/aktuellt-forskning/transport-pa-vag/branschprogram-for-godstransporter-med-hog-kapacitet-hct/

Praktiska erfarenheter

 **LOGISTIKKLUSTER
ÖSTERGÖTLAND**

Cleantech
ÖSTERGÖTLAND

ÖSTGÖTAUTMANINGEN

 **Region
Östergötland**

Dynamisk samverkan

Anna Wetterlind Lind

Uppdragsledare för samordnad varudistribution

Logistik och hållbarhetsperspektiv på Näringslivskontoret

Erik Alfredsson

Vd Alfredsson Transport

Gemensamma mål för kontinuerlig utveckling

Birgitta Yhrlund

Category Manager Transport and Logistics at Toyota
Material Handling, Sweden

Långsiktig samverkan för omställning

Marie Skoog

Logistikchef Returpack

Transportavtal som skapar klimatnytta – så funkar det!

 **LOGISTIKKLUSTER
ÖSTERGÖTLAND**

Cleantech
ÖSTERGÖTLAND

ÖSTGÖTAUTMANINGEN

 **Region
Östergötland**

Dagens agenda

13.30 – 13.35 Arrangörerna hälsar välkommen

13.35 – 13.50 Transportsektorns utmaningar och möjligheter

13.50 – 14.05 Samverkansplattform – en Östgötamodell

14.05 – 14.15 Dynamisk samverkan i upphandling

14.15 – 14.25 Gemensamma mål som grund för kontinuerlig utveckling

14.25 – 14.35 Samverkan för omställning

14.35 – 14.45 Reflektioner och avslutning

Kontaktuppgifter

Johan Rydberg

0708-19 97 80

Johan.rydberg@cleantechostergotland.se

Per Lindahl

0708-69 70 12

per.lindahl@nhs.se

Peter Henriksson

0703-23 28 28

peter.henriksson@ostgotautmaningen.se

